

in Mandsjoekwo opgestelde deel van het Kwantoeng-leger telde slechts ca. 250 000 militairen en zij hadden in het Russische Verre Oosten-leger 700 000 man tegenover zich. Alvorens dat Russische leger aan te vallen moest een half miljoen Japanse militairen gemobiliseerd en naar Mand-sjoekwo overgebracht worden; dat vergde op zijn minst twee maanden tijd. De keizerlijke conferentie besloot in beginsel tot die aanval op de Sowjet-Unie maar stelde vast dat hij pas zou worden ingezet als de *Blitzkrieg* tegen de Sowjet-Unie zo snel verliep als Matsoeoka verwachtte. Uitstel dus. Maar géén uitstel voor wat het Grote Hoofdkwartier wenste: een verdere opmars naar de *Nanjo*. De desbetreffende paragraaf van het op 2 juli door alle aanwezigen goedgekeurde document luidde:

'Het Keizerrijk zal met betrekking tot de *Nanjo* de diplomatieke onderhandelingen voortzetten die nodig zijn voor zijn zelfbehoud en zelfverdediging en zal ook verschillende andere politieke doeleinden nastreven. Als het voor het bereiken van die doeleinden noodzakelijk is, zal het zich voorbereiden op oorlog met de Verenigde Staten en Engeland. Wij zullen eerst met betrekking tot Frans-Indo-China en Thailand bepaalde beleidsdaden stellen op grondslag van de 'Schets van beleid met betrekking tot de *Nanjo*' en daardoor het oprukken naar de *Nanjo* beter voorbereiden. Om deze doeleinden te verwezenlijken zal het Keizerrijk niet aarzelen om een oorlog aan te gaan met de Verenigde Staten en Engeland.'

Als uitvloeisel van dit besluit stelde het Japanse kabinet op 12 juli aan maarschalk Pétain de eis dat Japan het recht zou krijgen, in heel Indo-China een groot garnizoen te legeren en gebruik te gaan maken van de er aanwezige marinebases en vliegvelden. Dat het Japan ernst was, werd door een kabinetsreconstructie onderstreept: Matsoeoka, wiens voorstellen verworpen waren, maakte plaats voor een admiraal; in het nieuwe kabinet dat Konoje vormde, werd de als vertegenwoordiger van de fanatici in het leger bekend staande generaal Hideki Todjo als minister van oorlog gehandhaafd.

Pétains regering aanvaardde de Japanse eisen op 21 juli. Onmiddellijk trachtte Roosevelt te voorkomen dat de Japanners van de hun geschonken rechten gebruik zouden maken: op 24 juli wees hij er de Japanse ambassadeur in Washington, admiraal Nomoera, op dat de Verenigde Staten als teken van gematigdheid na de embargoregelingen van begin juli en eind september '40 vergunningen hadden afgegeven voor de export naar Japan van 1,3 mln ton benzine en bijna 1 mln ton aardolie; hij zei voorts

¹ Aangehaald in *The Fateful Choice*, p. 236.